

Älvsborgarna

NR 1 • 2010

Värnplikt 1812 – 2010

Garnisonens sista värnpliktiga "Älvsborgare" har muckat

- Sachsiska regementet
- Hemvärnet 70 år firades
- Henricssons – Älvsborgare
- Säkkomp Sjö
- Göteborgs Garnisons Kamratförening
- Älvsborgs Regementes Kamratförening

Chefen Elfsborgsgruppen har ordet

Tiden går fort och vi är snart framme vid sommarledigheten. Våren har varit intensiv för alla som är en del av vår verksamhet. Vi har infört ett nytt utbildningssystem, nya avtal och nya ersättningar, vilket varit en utmaning för våra bataljoner och för personalen vid Elfsborgsgruppen.

Under våren har vi genomfört KFÖ (krigsförbandsövning) med två bataljoner och SÖF (särskild övning förband) med två bataljoner och jag kan bara konstatera att det nya utbildningssystemet har mottagits positivt på alla nivåer. Uppfyllanden i förbanden har ökat och deltagandet vid övningarna har varit 95 % av personalen. Detta leder som ni alla förstår till ökad samträning och förmåga att lösa de uppgifter som vår politiker har ålagt oss. Jag vågar fortsatt citera Rikshemvärnschefen; ”Jag tycker att Hemvärnet i Väst-sverige ligger på framkant – fortsatt så!”

I februari genomfördes 300-årsfirandet av slaget vid Helsingborg. Initiativtagare till genomförandet var Älvsborgs regementes kamratförening. Slaget vid Helsingborg är ett av de segernamn som finns i Älvsborgs regementes fana. Elfsborgsgruppen har sedan några år tillbaka uppgiften att föra regementets traditioner och därför deltog en fanvakt ur Älvsborgs hemvärnsbataljon samt Hemvärnets Musikkår Borås. Bland gästerna fanns Skåne läns landshövding Göran Tunhammar, Helsingborgs borgmästare Carin Wredström och Helsingörs borgmästare Johannes Hecht-Nielssen. Dessa tre höll också var sitt tal där man framförallt belyste den gemenskap som numera finns mellan de båda länderna. Jag tycker att det blev ett mycket lyckat arrangemang och hoppas att vi hittar flera tillfällen att samarbeta med våra kamratföreningar så att traditionerna förs vidare.

70-årsfirande i Göteborg och Sjuhärad i maj. Elfsborgsgruppen och de fyra bataljonerna satsar stort och uppmärksammar att Hemvärnet fyller 70 år under tre helger. Under eftermiddagen tog ett 60-tal gäster plats i det stora partytältet på Radarhöjden inne på Göteborgs garnison för att avnjuta årets högtidsmiddag. Detta traditionsenliga arrangemang där Hemvärnsrådet delar ut hemvärnets guld- och silvermedaljer hade födelsedagen till ära samordnats med det övriga firandet. Bland gästerna märktes länspolismästare Ingemar Johansson och riksdagsledamoten Else-Marie Lindgren (kd).

När middagen började gå mot sitt slut var det dags för det som de drygt 400 inbjudna gästerna hade sett fram mot under dagen – 70-årsfesten. På Radarhöjden var det dukat med grillbuffé,

Foto: Eva Blackenfelt

det bjöds på tal av garnisonschefen, kommandör Lennart Bengtsson och under kvällen blev det levande musik från utomhusscenen. Många av de som var med såg gärna att det blev en årlig tradition med ett hemvärnskalas – alla verkade trivas och många hemvärnsminnen diskuterades.

Hemvärnsmusiken i vårt område är som ni säkert redan vet av yppersta klass. Våren 2010 har varit fylld av uppdrag för våra duktiga hemvärnsmusikkårear. För att visa vilken insats som görs vill jag visa spelprogram för våren. Detta kallar jag insatsförband!

HvMk Gbg

- Vårkonsert med violinsolist Hugo Ticciati.
- Högvakt under två dygn.
- Kyrkokonsert i Stockholm.
- Deltagit i Borås Militärmusikfestival
- Spelat i samband med Hv 70 år.
- Deltagit i firandet av nationaldagen.
- Skall delta vid det kungliga bröllopet.

HvMk Borås

- Konsert tillsammans med kören WomenMen.
- Arrangerat och deltagit i Borås Militärmusikfestival.
- Spelat i samband med Hv 70 år.
- Deltagit i firandet av nationaldagen.
- Skall delta vid det kungliga bröllopet.

Jag vill avsluta med lite framtid. Elfsborgsgruppen genomför 6 september - 3 december grundläggande soldatutbildning hemvärn (GSU-Hv) med 45 rekryter, varav 10 tjejer. Detta uppdrag har Elfsborgsgruppen även 2011 och jag hoppas att det skall bli permanent och med större volymer.

Jag önskar er alla en Riktigt Trevlig Sommar!

Lars-Gunnar Olsson
C Elfsborgsgruppen

Kontaktuppgifter

Älvsborgarna är ett samarbete mellan Göteborgs Garnison/ Försvarsmakten, Elfsborgsgruppen/ Försvarsmakten (kontaktperson Hanseman Samuelsson, tel 031-69 21 82), Kungliga Älvsborgs Regementes Kamratförening (kontaktperson Lars Rehn, tel 033-41 49 43) och Göteborgs Garnisons kamratförening (kontaktperson Kaj Modig, tel 031-26 54 80). Ansvarig utgivare är Bo Andersson. Redaktör är Peter Andersson/ Erik Pousar, Göteborgs Garnison, Box 5155, 426 05, V Frölunda. Omslagsbilden visar Garnisonens sista ordinarie värnpliktsutbildade pluton; 101.a insatspluton som ryckte ut 18 juni. Fotograf Tomsmark. Läs mer om värnpliktens utfasning under Göteborgs Garnisons sidor.

Göteborgs Sjövärnsskår

Sjövärnsskåren är en vidareutveckling av Göteborgs Frivilliga Motorbåtsflottilj som bildades redan i maj 1913. Från början var Sjövärnsskåren en militär organisation, men ombildades för cirka 20 år sedan till en frivillig försvarsorganisation – helt fristående från Försvarsmakten. Det finns 19 lokala sjövärnsskårer i Sverige.

Historik

1913, strax före det första världskrigets utbrott, bildades Göteborgs Frivilliga Motorbåtsflottilj. Medlemmarna var försvarsvänliga motorbåtsägare och syftet med flottiljen var att hjälpa den svenska flottan med transporter och meddelandetjänster. Göteborgsflottiljen kom med sina privata motorbåtar omedelbart till användning i verksamheten i Älvsborgs fästning, där man gjorde bevaknings- och patrulltjänster. Senare utförde man även lotsning genom de svenska minfälten i Göteborgs hamninlopp.

Under och efter kriget 1914-18 startades ytterligare 16 flottiljer runt landets kuster. Som sammanhållande organisation bildades år 1915 Sveriges Frivilliga Motorbåtskår (SMFK) och var en av de första riksomfattande frivilliga försvarsor-

ganisationerna i Sverige. Kårens uppgift blev att ställa sina medlemmar och deras motorbåtar till krigsmaktens förfogande vid mobilisering och krig. Tjänstgöringen i kåren gick ut på att ägarna skulle träna sina besättningar så att de snabbt kunde träda i tjänst i sin hemmaskärgård. Successivt utvecklades dessa uppgifter med sjöpolistjänst och handhavande av militär fyrbelysning och utprickning.

Motorbåtskåren organiserades om och blev 1941 en militär sjövärnsskår (SVK) under flottan med 17 sjövärnsflottiljer. Den privata utbildningen blev militär med rekryt- och underbefälsutbildning under värnplikt samt underofficers- och officersutbildning vid Sjökrigsskolan.

Sjövärnsskåren

I och med bildandet av Sjövärnsskåren, infördes 1942 också marin ungdomsutbildning som en del av verksamheten. Utbildningen omfattade treåriga vinter- och sommarkurser och bedrevs sommartid i form av lägerskolor under upp till en månad. Sjövärnsaspiranterna fick lära sig navigation, praktiskt sjömanskap, signalering mm. Sjövärnsskåren tilldelades även fem mindre minsvepare. Efter fullgjord aspirantutbildning gällde 450 dagars värnplikt med genomgång av flottans rekryt- och underbefälskurser. Därtill

kom för vissa tre månaders officersutbildning.

1957 kom ett nytt reglemente där tonvikten – utöver ungdomsutbildningen – lades på rekrytering av befäl till flottan och frivillig vidare- och vidmakthållandeutbildning av personal till marinens kustbevakningsorganisation.

Sjövärnsskåren kom i princip att helt stödja rekryteringen till flottan och marindistriktens krigsorganisation. Kustartilleriet förlorade därmed den rekryteringsgrund som motorbåtsflottiljerna utgjort. 1948 beslutade man därför att starta en egen ungdomsutbildning, som i Göteborg kallades uKa4. Denna utbildning var snarlik flottans men med mera tryck på fälttjänst. Vinterkurserna ledde även här fram till den ”civila” skepparexamen. Sommarlägren på västkusten förlades till Krigsmaktens område på Känösö och var till 1956 gemensamt med Sjövärnsskåren. 1977 blev en milstolpe genom att även flickor fick delta på lägret.

Sjövärnsskåren flyttade sin lägerverksamhet till Bohus Björkö och efter ytterligare fem år till Krokholmens gamla lots- och tullstationen, där man verkade till 1980. Då flyttades sommarlägret tillbaka till Känösö och blev återigen gemensamt med uKa4.

I oktober 1981 upphörde 1957 års reglemente och därmed Sjövärnsskåren och sjövärnsflottiljerna. Istället uppstod en frivilligorganisation som benämndes Sjövärnsskårens Riksförbund, SVK RF, som inte längre hade uppgiften att teckna frivilligavtal för tjänst i några befattningar under beredskap eller krig utan enbart en utbildningsorganisation. Marinen var dock fortfarande intresserad av att denna väg kunna rekrytera aspiranter till officersutbildning. Under 1991 anslöt sig Kustartilleriets Befälsförening i Stockholm till SVK RF. Ledningen av SVK RF utövas av en styrelse med tio ledamöter samt generalsekreterare som till sin hjälp har en administration.

Sjövärnsskåren idag

I samband med senare omorganisationer

Utbildning på alla nivåer.

av Försvarsmaktens högkvarter är SVK RF nu en av åtta avtalsskrivande frivilligorganisationer. På det lokala planet – myndighetsstöd gentemot kårerna – är det numera på Västkusten Elfsborgsgruppen som ansvarar för stödet till frivilligorganisationerna. En allvarlig konsekvens av den nya ordningen är att Marinen inte längre håller några båtar för kårens utbildning. I Göteborg har kåren övertagit en transportbåt typ 200 från Marinen. Den har fått beteckningen SVK 248 och hålls MFI-besiktigad. Kåren driver och underhåller fartyget själva och utför olika transporttjänster för Göteborgs Garnison.

Ungdomsutbildningen

Ungdomsutbildningen är mycket livlig och kurserna välfyllda. Sommarlägret på Käsö där Sjövärnskåren står för huvudmannskapet kommer fr.o.m. 2010 att omfatta 19 dagar och är indelat i fyra olika kurser som går samtidigt. Dessa är grundkurs (GK), fortsättningskurs (FK), Praktikkurs (PK) och ledarkurs (LK). Kravet för att komma till nästa års kurs är att ha deltagit i hemortsutbildningen under påföljande vinter. För tillträde till FK gäller att ha tagit förarbevis, till PK skepparexamen och till LK VHF- och radarintyg samt kännedom om motor- och ellära typ M8. Under sommarlägren undervisas i totalförsvarsupplysning och specialutbildning. Det senare består av bl.a. sjömansutbildning/navigation, fälttjänst och sjösäkerhet.

Huvudmannskapet för hemortsutbildningen ligger hos uAmf4. Sjövärnskåren ansvarar här för navigationsutbildningen. Dessutom finns samarbete med Flygvapnet för en vinterutbildning under en vecka i Älvdalen.

Varje år anordnas Sjövärnskårens rikstävling mellan de fyra sommarlägren Lungö, Märsgarn, Karlskrona och Käsö. Tävlingsgrenarna är representativa för den nyss genomförda utbildningen och vanns år 2009 av Käsö-gänget.

Marinen erbjuder normalt Sjövärnskåren att under juli månad besätta ett antal elevbefattningar i något av skolskeppen Gladan eller Falken. Krav är att vara medlem i SVK och att ha genomfört FK med omdömet ”lämplig för vidareutbildning”. Ett internationellt ungdomsutbyte för ISCA, International Sea Cadet Association, bedrivs varje år med ett flertal

Ädel tävlan i sjömanskap

länder. Behörighetskraven är desamma som för Marinens skolskepp. Värdsnation för svenskar var under 2009 Litauen, England, USA, Canada, Ryssland och Indien.

Vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen skall skapa en frivillig kompetensresurs för såväl det nationella som internationella insatsförsvaret inom främst det marina området. Den skall även leda till att vissa befattningar i grundorganisationen på land och ombord kan besättas som stöd till Försvarsmaktens utbildning. Den skall härutöver ge användbarhet vid stöd till samhället i samband med olyckor och kriser, främst när marin kompetens efterfrågas. Här gäller ett antal befattningar inom Göteborgs Marina Skärgårdsbataljon. För närvarande har Göteborgskåren utbildningar

inom navigation, säkerhet och maskin bef. Kl VIII. Till kårens förfogande finns transportbåt SVK 248 samt motorsegelaren typ Uttern 890. Den senare används bl.a. för navigationsövningar. SVK 248 utnyttjas för diverse transporttjänster för Elfsborgsgruppen med besättning från Sjövärnskåren. Underhållet för båggenheterna ansvarar kåren för både ekonomiskt och personellt.

Framtid

År 2013 firar Göteborgs Sjövärnskår 100 årsjubileum. Planeringen för att högtidligt hålla ett århundrade i Marinens tjänst har påbörjats av vår aktiva och engagerade förening med klar målinriktning för kommande år. Hur detta kommer att firas, börjar vi nu planera tillsammans med RF för att få en stilenlig födelsedag om tre år.

Göran Falke

Förbundet västsvenska militärrarvet

Manstarkt på Garnisonsmässen när FVM sammanträdde

Representanter för ett stort antal kamratföreningar, museer och militärkulturella föreningar samlades tisdagen 25 maj för att bilda Förbundet västsvenska militärrarvet. Förbundet är en vidareutveckling av den försvarsmuseala samrådsgrupp som funnits sedan slutet av 90-talet.

Förbundet har som huvuduppgift att vårda vårt militärkulturhistoriska arv men förväntas också vara av stor betydelse när Försvarsmakten slutligt övergår från ett förrädsställt invasionsförsvaret till ett insatt insatsförsvaret.

Salutbatterier i Göteborgs Garnison

Ordet ”salut” är ett latinskt ord som betyder hälsning. Traditionen att skjuta salut kommer från att anlöpande fartyg sköt ur babordsidans kanoner (portside) i syfte att visa att de hade fredliga avsikter. Denna tradition utvecklades sedan genom att man började besvara saluten från land.

Det skjuts normalt 21 skott. Undantag är vid en tronarvinges födelse samt vid en stadschefs (kungens) begravning då man skjuter 42 skott. Anledningen till att det normalt skjuts 21 skott är den, att de brittiska linjeskeppen på 1600 talet normalt hade 42 kanoner ombord. När man då sköt ur ena sidans kanoner blev det 21 skott.

Salut i nya tider

Att vi är ålagda att skjuta salut i Göteborgs Garnison sex gånger om året är kanske inte känt av all personal i garnisonen. Varför skall vi då göra detta, men inte garnisonen i Skövde?

Jo, det beror på att vi har ett marint ursprung. Marinens samtliga flottstationer och fästningar har varit ålagda detta sedan flera hundra år tillbaka. Ett arméförband har också denna skyldighet. Detta är Artilleriregementet i Boden (f.d. A 8, Bodens Artilleriregemente med Bodens Fästning).

Vårt ursprung här i Göteborg garnison är de marina enheterna Flottans Örlogsbas (ÖrLB V) och Göteborgs Kustartilleriförsvaret med Älvsborgs kustartilleriregemente (KA 4), som hade som huvuduppgift att bemanna fästningen Oscar II fort här inne på garnisonsområdet. Efterhand som fast och senare rörligt KA byggdes ut vidgades ansvarsområdet till att omfatta hela Västkusten. Under 1980-talet slogs de marina enheterna i Göteborg samman till ett gemensamt Marinkommando Väst (MKV).

När och i vilket syfte gör vi då dessa skjutningar. Jo, de görs på kungens och drottningens födelse- och namnsdagar samt vid kronprinsessans födelsedag. Den sjätte skjutningen görs på den svenska national-

dagen. Dessutom skjuts salut vid kungliga bröllop, statschefs död och tronarvinges födelse. Vid dessa sistnämnda tillfällen skjuts 42 skott.

Årets skjutningar sker på följande datum:

28 januari	Konungens namnsdag
30 maj	Konungens födelsedag
6 juni	Nationaldagen
14 juli	Kronprinsessans födelsedag
8 augusti	Drottningens namnsdag
23 december	Drottningens födelsedag

Den 19 juni i år gör vi en extraskjutning då vår kronprinsessa gifter sig detta datum.

Pjäser och platser

Pjäserna vi använder är fyra 57 mm kanon m/1889 B, en pjästyp som anskaffades i 209 exemplar mellan 1890 – 1909 och användes både ombord på flottans fartyg och i land på kustartilleriets befästningar. Vi som skjuter är 10 man från hemvärnet samt som salutledare antingen jag (kn. Christer Fagervall) eller kn. Lars Nilsson.

Platsen vi skjuter i från är Skansen Lejonet i anslutning till Göteborgs bangård. Platsen är mycket diskret och undanskymd, vilket vi nu avser ändra på. Man har gjort en utredning om försvarets

framtida salutskjutning och därvid kommit fram till att en renovering av de minst hundra år gamla pjäserna är behövlig. I samband med att man då skulle helrenovera gamla 7,5 cm armépjäser m/02-33, begärde vi att bli tilldelade fyra sådana, för att på sommaren kunna få någon uppmärksamhet för evenemanget. Tanken är att vi skall kunna skjuta utanför operan vid Lilla Bommen.

Även vid örlogsbesök skall salut skjutas när det besökande fartyget anländer. Tidigare gjordes detta från salutbatteriet på Nya Älvsborgs fästning. Detta batteri demonterades dock ner 2007 på order av marinbasen. Nu avser vi att med det nya rörliga salutbatteriet genomföra dessa saluter inne på garnisonsområdet. Vi trodde att vi skulle få 7,5 cm pjäserna från vapenverkstaden i Karlsborg under april månad, men av detta blev intet. Vi väntar nu spánt på leverans, men vet i dagens läge inte när.

Skjutning sker aktuell dag kl. 12.00 vid Skansen Lejonet.

Välkomna att övervara evenemanget!

*Christer Fagervall,
Garnisonskompaniet*

Våra 57 mm salutkanoner m/1889 under vård efter skjutning vid Skansen Lejonet

Sachsiska regementet

På Göteborgs stora kvarvarande bastion, Carolus Rex, kan man högt upp läsa: ”Gott mit uns” (Gud med oss). Detta anses vara ristat av de tyska krigsfångar som förlades till Göteborg på 1700-talet och som murat mycket av den forna befästningen.

Framgångarna under fälttågen i Polen och Sachsen 1703 - 1706 gjorde att den svenska armén fick ett stort antal krigsfångar. 1703 befallde Karl XII att fångarna skulle sändas till Sverige och fördelas på garnisonsorterna. 41 officerare, 36 underofficerare och 390 ”gemena” hamnade i Göteborg. 1706 kom ytterligare 700 sachsiska fångar. Behovet av nya förband hade nu blivit trängande och kungen beslöt därför att sätta upp ett regemente med två bataljoner och tre fristående av de Sachsiska fångarna. Regementschef var översten Johan (Jean) Baptista Schomer och regementet var alltså under denna tid ett systerregemente till Älvsborgs regemente.

Operationer i öst

1707 bröt förbandet upp och skeppades så småningom till Finland. Genom Karl XII:s marsch österut lättade trycket på Finland och de baltiska provinserna. Befälhavaren i Finland, generalmajoren Georg Lybecker, såg en möjlighet att uträtta något offensivt med sin drygt 10.000 man starka armé. Det mest närliggande målet för en svensk offensiv var S:t Petersburg, men då Lybecker saknade belägringsartilleri ansåg han sig inte kunna företa något mot staden. Han beslöt i stället för att marschera in i Ingermanland och vidare till Estland för att förena sig med de där stående svenska trupperna. I början av augusti 1708 var armén marschfärdig. Intensiva regnväder gjorde marschen svår och trupperna led också brist på proviant. En lyckad krigslist underlättade övergången av Neva och den 7 september stod hela finska armén i Ingermanland. Problemet för Lybecker var nu vart han skulle vända sig härnäst. 20 september hölls krigsråd,

Sachsiska regementets livfana

En kompanifana från 1700-talet.

som enhälligt fann att en marsch in i Estland var det enda alternativet. En sådan påbörjades också, men rätt snart kom Lybecker till övertygelsen att det bästa vore att avbryta hela företaget och återföra armén till Viborg med hjälp av flottan. Det misslyckade fälttåget fick sin upplösning vid Kolkanpää under perioden 9-17 oktober. Där togs större delen av armén lyckligt ombord på flottan och dess i all hast anskaffade handelsfartyg. Då ryska trupper anlände till platsen på förmiddagen 17 oktober var bara några hundra man ur två fristående sachsiska bataljoner kvar på stranden. Dessa blev raskt nedgjorda, särskilt som flottan saknade möjlighet att komma tillräckligt nära för att understödja med artillerield. På stranden låg också 6.000 döda hästar, en nog så allvarlig förlust för armén. De två sachsiska bataljonerna, Boijes och von Seulenburgs, förintades i princip vid Kolkanpää och de överlevande understöckts Schomers regemente.

Sachsiska regementet till Helsingborg

När Göteborgs ”äldre” garnisonsregemente, Svenska Livregementet till fot, 1709 förflyttades till Wismar blev det Sachsiska regementet återkallat till Göteborg. Regementschefen förklarade ”att på regementets tro och redlighet intet skulle vara att tvivla utan alla voro benägna att med de övriga agera mot fienden”, särskilt om det gällde Danmark. Kort därpå blev regementet tillsammans med Älvsborgs regemente och Änkedrottningens lifregemente till häst (blivande Bohusläns regemente), flyttat till Skåne som förstärkning av Magnus Stenbocks armé. Den 28 februari 1710 deltog regementet med en bataljon i slaget vid Helsingborg. Bataljonen om 5 kompanier deltog med heder i slaget där den led förlust av 3 officerare och 37 man i döda samt 5 officerare och 99 man i sårade. Under slaget stred man i den svenska centern tillsammans med bland annat Älvsborgs regemente och gick frenetiskt till anfall mot den högra flanken av det danska elitförbandet Grenadjärkåren. Efter slaget blev regementet garnisonerat i skånska och halländska städer och vakanserna fylldes av krigsfångar, företrädesvis tyska.

Vidare till Norge

Regementet deltog 1716 vid Karl XII infall i Norge. Vid anfallet mot Fredrikshald den 23 juni försöker svenskarna ta fästningen genom överaskning. Svenskarna var bara sekunder från att lyckas när norrmännen lyckas stänga portarna till fästningen. Efter hårda strider lyckades svenskarna ta staden utanför fästningen. Norrmännen satte då eld på staden och svenskarna tvingades dra sig tillbaka under en mördande beskjutning från fästningen och en artilleripräm som låg för ankar i hamnen. Under beskjutningen mot de tätt sammanpackade svenskarna föll många svenskar, däribland regementschefen, generalmajor Schomer.

Tillbaka till Älvsborg

Schomer efterträddes av översten Georg David Zengerlein som kvarstod som chef under regementets återstående tid.

Efter det norska fälttåget garnisonerades förbandet i Göteborg och på Västkustens fästningar. Ett kompani deltog i försvaret av Nya Elfsborg vid Tordenskiölds anfall 1719. Sachsarna skötte även denna kommendering pliktoget och 50% av förbandet inklusive dess chef, majoren Jakob Güthrie, stupade. Vid 1719-21 års omorganisation av armén blev det Sachsiska regementet indraget och tjänstbar personal tilldelades artilleriet eller Göteborgs ”yngre” garnisonsregemente – Ribbingska regementet. Övrig personal avskedades och skulle ”jämte hustrur och barn förpassas utom riket”.

De sachsiska värvade förbanden var under det stora nordiska kriget ofta insatta där striderna var som hårdast och led vid flera tillfällen stora förluster. Vid Kolkanpää var det Sachsiska bataljoner

som stod kvar på stranden och i princip utplånades av ryssarna medan resten av den finska armén hade embarkerat på flottans fartyg. Vid Helsingborg sattes Sachsiska regementet in mot det danska elitförbandet Grenadjärkåren. Vid försvaret av Nya Älvsborg hade regementets kompani över 50% förluster medan kompanierna ur Älvsborgs regemente hade mindre än 10%. Med tanke på att förbandet var uppsatt av krigsfångar kanske det inte var så märkligt att förbandet tilldelades många obekväma uppgifter, men det är förvånande med vilken pliktrohet sachsarna stred för den svenska kungen.

Regementet hade 8 kompanifanor som trasiga efter 13 års bruk vid indragningen inlämnades till Göteborgs tyghus. Regementet hade också två uppsättningar

Faktaruta:

Sachsen är ett av Tysklands förbundsländer och historiskt ett tyskt kungarrike och kurfurstendöme. Det gränsar i öster till Polen, i söder till Tjeckien i väster till Bayern, Thüringen och i norr till Brandenburg (Berlin). Kända städer är Leipzig och Dresden.

kommunikationskärl i silver. Regementets formella namn var från 1706, Schomers värvade regemente, och från 1716, Zengerleins värvade regemente. På regementets livfana stod devisen Pro rege - För konungen.

Björn Andersson

Stärk Göteborgs Försvar – kom med i FFGF

Föreningen för Göteborgs Försvar (FFGF) bildades år 1912 och är politiskt obunden och öppen för alla. Bakgrunden till bildandet var att man ansåg att huvudstaden inte tog tillräcklig hänsyn till Västkustens behov av försvar. Föreningen har till uppgift har att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar inom Göteborg och Västsverige. Ordförande har sedan föreningens tillkomst normalt varit sittande landshövding.

Föreningen är Sveriges största regionala försvarsförening och har över 850 medlemmar.

Minst två gånger per år inbjuds medlemmarna att åhöra föredrag och frågestund med landets tongivande försvars- och säkerhetspolitiska aktörer. Dessa föredrag börjar normalt klockan

18.00 och förläggs till lämplig lokal i centrala Göteborg. Efter ungefär en timmas föredrag ges det tid till ett antal frågor varefter de som så önskar intar en enklare måltid bestående av lax med potatissallad samt vin till de som så önskar. Uppträder du i uniform är det gratis annars kostar mat och dryck 100 kronor. Till kaffet är det fritt fram för nya frågor till föredragshållaren.

För de som har tid anordnas intressanta utflykter och resor.

Föreningen har god ekonomi vilket innebär att du för 200 kronor blir medlem på livstid. Via föreningen blir du också ständigt medlem i Allmänna försvarsföreningen (AFF) och får därigenom tidningen Vårt försvar hemskickad fyra gånger per år.

För att säkerställa att det administrativa fungerar uppmanas du att tillsända föreningens sekreterare ett E-postmeddelande där du berättar vem du är samt att du sökt medlemskap genom att sätta in 200 kronor på föreningens plusgiro.

Kontaktuppgifter till föreningens sekreterare:

Geron Jansson,

E-post:

gbg.forsvar@kungalv.mail.telia.com

telefon: 0705-781922

Ständigt medlemskap i Föreningen för Göteborgs Försvar erhålls genom att du sätter in 200 kronor på bankgiro 5703-5263

Ange; medlemskap följt av namn och adressuppgifter

Säckkomp Sjö

I förra numret av Älvsborgarna läste vi om 17.de Bevakningsbåtskompaniet som huserar på Göteborgs Garnison. Fastän den ordinarie värnpliktsutbildningen som på Amf4:s dagar flyttats till Berga, så har vi utöver Bevakningsbåtskompaniet ytterligare specialiserad militär utbildning kvar på Garnisonen. Här berättar plutonchefen, löjtnant R Kroon, om verksamheten.

Allmänt om Säckförband

Inom varje försvarsgren finns säkerhetsförband utbildade speciellt för att upptäcka och avvärja säkerhetshotande verksamhet. Dessa hot kan förekomma i hela konfliktskalan från kriminell verksamhet till direkta förberedelser för större militärt angrepp.

För att upptäcka dessa hot använder vi egna och andras underrättelser och gör en analys av läget, för att därefter anpassa förbandets taktik. Information får vi också via egen spaning, patrullering och genomsök med och utan hund. Hunden har visat sig vara ett mycket effektivt fungerande verktyg.

Taktiken kan ha både ett direkt och ett indirekt mål. Det innebär att man först och främst försöker avskräcka eventuella angripare, genom ett relativt öppet uppträdande. Här är förbandets rykte av stor psykologisk betydelse. Därför är det av

stor vikt att man behåller redan kända symboler och den höga utbildningskvaliteten på soldaterna.

Om fienden trots allt väljer att angripa blir målet istället direkt. Detta innebär att vi stör, uppsparar, griper eller nedkämpar fienden. Det övergripande målet är dock alltid detsamma, att avvärja säkerhetshot mot främst marina stridskrafter.

Förbandets historia

Under 80-talets ubåtskränkningar uppstod behovet av att skydda våra marina stridskrafter när de låg i baser och vid krigsförtöjningsplatser. Inledningsvis bestod basbevakningsförbanden av C-besättningar från fartygen som övergångsutbildades, men man insåg snart att dessa inte höll måttet mot den hotbild som växte fram. Hotbilden bestod till stor del av sabotage utförda av specialförband, men även hot från kriminella grupper fanns. Hotbilden idag är ungefär densamma.

På Berga örlogsskolor växte fram tanken på ett förband specialiserat för denna uppgift. Under 1988-1991 genomfördes prov och försök med basspanings- och basbevakningsplutoner. Dessa utrustades också med hund, och under 1992 började konceptet för Bassäckförband att ta form.

De första plutonerna utbildades under 1992-1993 på Berga respektive i Karls-

Symbolen för Säckkomp Sjö. Dolken symboliserar specialförband, och banden är säkerhetsförbandet som bryter den.

krona. Under de följande 15 åren flyttades utbildningen fram och tillbaka mellan Berga och Karlskrona ett flertal gånger, vilket medförde en del kompetensförlust, som man blev tvungen att återskapa gång på gång. Det som har gjort att man lyckats att bibehålla god kompetens är den höga ambitionen och stoltheten hos befäl och soldater.

I slutet av 90-talet föddes idén med ett försvarsmaktsgemensamt säkerhetsförband. Tanken var att samla specialister från varje vapenslag och organisera gemensamma bataljoner. Redan under de sista åren på 90-talet samövade förbandet med Militärpolisförband och snart även med Flygbasjägarna. Organiseringen till Säkerhetsbataljon gjorde att Bassäck bytte namn till Säkerhetskompani Sjö under 2003 för att tydliggöra kopplingen. Efter försvarsbeslutet 2004 beslutade riskdagen att förbandet åter igen skulle flyttas, denna gång till Göteborg. Första utbildningsåret genomfördes här under 2007.

Under de två utbildningsår som verksamheten har genomförts i Göteborg har samarbetet med Livgardet intensifierats, med gemensam slutövning 2007, samt gemensamt Pb-inryck och ytterligare några utbildningar under 2008. I nuläget pågår arbetet med att bryta ner TOEM till taktiska anvisningar och koppla uppgifter mot organisation 2014.

Säkerhetsbataljonen

Säkerhetsbataljonen är ett försvarsmaktsgemensamt förband där enheter ur marinen, flygvapnet och armén ingår.

Huvuduppgifter för förbandet är att:

- stödja enheter med säkerhetsskyddsåtgärder, antingen offensivt eller defensivt
- ta fram säkerhetsunderrättelser
- störa och bekämpa säkerhetshotande verksamhet

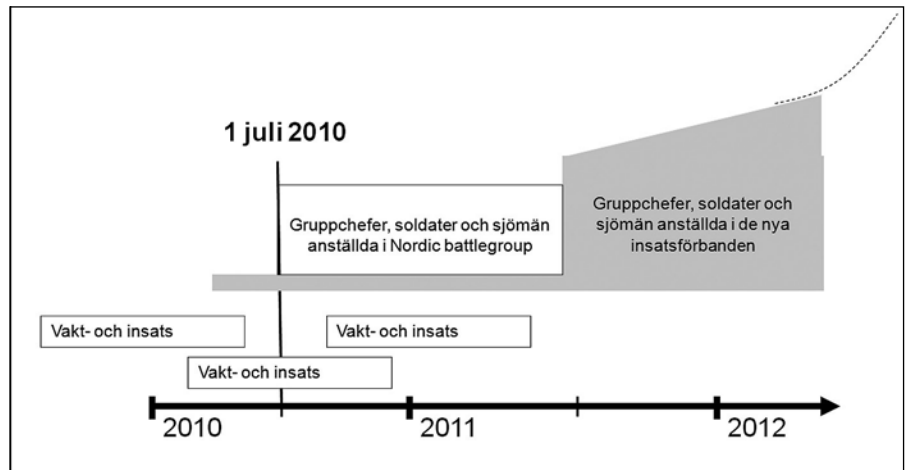
Hatten, kanske den mest kända symbolen för förbandet.

Värnpliktens utfasning

Riksdagen beslutade den 16 juni 2009 att pliktlagstiftningen inte skall tillämpas för grundläggande militärutbildning från den 1 juli 2010. Lagen blir dock kvar och föreslås bli allmän för såväl män som kvinnor. Det senare skulle innebära en helt ny situation om en kommande rödgrön majoritet skulle göra verklighet av sina funderingar på att låta pliktlagen ligga till grund för den grundläggande militärutbildningen om 3-4 månader.

I väntan på riksdagsvalet gäller nu fattade beslut. För Göteborgs garnison innebär detta att den sista kullen värnpliktiga som fullföljer hela sin utbildning inom ramen för pliktlagen ryckte ut den 18 juni. Kvarvarande värnpliktiga kan från den 1 juli lämna in sin utrustning och åka hem om så önskas. Detta skulle få förödande konsekvenser eftersom de fast anställda soldaterna som skall ersätta dagens bevaknings- och insatsvärnpliktiga ännu inte är anställda.

Lite förenklat läggs den pliktade militärutbildningen på is ett år för tidigt. För att överbrygga detta har ett stort antal värnpliktsuttagna som var tänkta att tjänstgöra under perioden sommaren 2010 till sommaren 2011 erbjudits att frivilligt fullfölja sin militärutbildning.

För Göteborgs garnison innebär detta att 80% av den pluton som ryckte in den 18 januari anmält sig villiga att vara kvar till senhösten 2010. Ytterligare cirka 30 har anmält sig villiga att frivilligt genomgå en 11 månader lång utbildning under perioden augusti 2010 till våren 2011.

Parallellt med de ovan redovisade förändringarna fortsätter arbetet med att rekrytera anställda gruppchefer, soldater och sjömän. Gällande planer ger vid handen att ett 80-tal av denna nya personalkategori skall återfinnas på garnisonen våren 2011. En förutsättning för att detta skall lyckas är det avtal som arbetsgivarverket

och arbetstagarorganisationerna ingick den 20 maj.

Avtalet i korthet:

- Tidsbegränsade anställningar 8 + 4 år inom en ramtid på 18 år.
- Tarifflönesystem med ingångslön 16 125 – 19 740 kr/månad
- En soldatanställning inleds med en provanställning på sex månader
- Förtur till återanställning vid arbetsbrist.
- Stöd till karriärväxling efter anställningskontraktets slut.

E Pousar

► Säkerhetskompani Sjö organiseras som ett eget kompani i bataljonen. Anledningen till detta är bl. a. att kunna uppträda autonomt, eftersom vi också är marinens säkerhetsförband.

För skydd av en hamn, med tillhörande leder, är vi till exempel ett bra komplement till Bevakningsbåtkompaniet.

Framtiden

För vår del i Göteborg kommer det att bli några intensiva år framöver då vi skall börja anställa soldater. Formerna är inte helt klara ännu, men kommer att växa fram under 2010. Det vi tror i nuläget är att under 2011 kommer ca 40 soldater

att anställas. Dessa kommer att utgöra en stomme som sedan kommer att öka med åren till ett slutligt antal på ca 100-130 anställda soldater. Organisationen betyder även att vi kommer att behöva ett antal specialistofficerare tillförda.

I skrivande stund är stora delar av Säkerhetsbataljonen engagerade i FS18, och finns på plats i Afghanistan. Där kommer man att få med sig stora erfarenheter av att arbeta med säkerhet i en insats, vilket kommer att gagna förbandet i framtiden.

Sammanfattning

Förbandet har utvecklats mycket under

de gångna 20 åren från kalla krigets slutskede till dagens komplexa operationsmiljöer. Kanske har alla flyttar och personalomsättningar gjort att kompetens har förlorats, men möjligen har det även bidragit till att nya tankar och idéer har kunnat föra förbandet framåt. Nu kommer utvecklandet av förbandet att återigen ta ett stort kliv i och med anställda soldater. Det som i slutändan alltid har präglats, och kommer att präglats anställda vid Bassäk/Säkkomp Sjö är devisen:

”Ödmjukhet inför uppgiften, oeftergivlighet i dess lösande”

R Kroon

Ordföranden har ordet

Nu har snart fem månader gått sedan Regementets officerskår och Kamratförening gått samman i en gemensam organisation med syfte att stärka ställningen att kunna hedra regementet och hålla dess traditioner vid liv och att utveckla dessa. Samgåendet har hittills skett utan större problem och föreningens namn är nu Kungliga Älvsborgs Regementes Kamratförening. Antalet medlemmar är som förutspått även om vissa s k "Ständiga Medlemmar" i den förutvarande Kamratföreningen funnit det negativt att detta medlemskap inte längre finns i stadgarna.

Regementsmässen är snart färdig med ett nytt kök – ytterligare förbättringar kommer att ske efter hand.

Departementschefen och även Överbefälhavaren har på olika sätt – i tidningar, i föredrag och internt – verkligen "sält" idén med kontraktsanställda befäl och soldater. Inte så många genmälen som man borde förvänta sig har motsatt sig Allmänna Värnpliktens avskaffande. Kanske fel ord att använda, då Värnplikten formellt sett är "vilande". Tursamt nog tillåts Hemvärnet att internt kunna genomföra sin rekryterande utbildning. Det kanske lyckas – fastän den mycket begränsade numerär man har i senaste beslutet. En alldeles för låg numerär för

alla de uppgifter Hemvärnet har inom vårt vidsträckta land.

Förhoppningsvis lyckas Försvarsmakten rekrytera de befäl och de soldater som man behöver. Inte bara till antalet utan även med rätt kvalitet. Flera länder har misslyckats just med att verkligen få rätt kvalitet. Tydligen innebär denna förändring minskade kostnader för Försvarsmakten med ca två miljarder.

Vår företrädare inom regering och riksdag har pekat på vår "dåliga" värnplikt-armé i sina mobförråd. Men flera av oss aktiva kan notera att våra värnpliktiga verkligen har imponerat på utländska besökare – detta gäller värnpliktiga inom alla försvarsgrenarna. Våra värnpliktiga har även imponerat i sin utlandstjänstgöring och i jämförelse med flera andra länders förband varit dessa överlägsna på många sätt.

Avslutningsvis kan man notera i vårt närområde att Ryssland ökar sina militära styrkor. Det är naturligt att de har – liksom Norge, Canada och USA – stora intressen inom Nordkalotten. Till detta kan kopplas en kommande isfri förbindelse i norr.

Storövningarna "Ladoga" och "Zapad" i Östersjön under 2009 anges i rysk och även i finsk press vara direkta övningar

Sven Wergård, föreningens ordförande i fältuniform

för försvar av den kommande gasledningen i Östersjön. Försvar mot terroristangrepp? Finland har bibehållit sin försvarsförmåga. Finland har kvar Allmän Värnplikt och satsar även på sitt Hemvärn (s k lanskapstrupper).

Sverige kanske måste tänka om då det gäller vår Försvarsmakt?

Sven Wergård

Ordförande i Kungliga Älvsborgs Regementets Kamratförening

Studiecirkel 2:a världskriget

I april startades en studiecirkel för våra medlemmar med ämnet "Andra världskriget". Ett femtontal intresserade har under ett antal kvällar studerat ämnet under ledning av Jan Andersson. Studierna följdes upp med en specialresa i Tyskland under fyra dagar.

Reportage om resan kommer i nästa nummer av vår tidning.

*Lars
Intresserade deltagare i studiecirkeln*

Henricssons och Älvsborgs militära historia

Som en del av den stora reformationen av Sveriges krigsmakt, vilken Gustav II Adolf genomförde 1624, så inrättades de svenska landskapsregementena.

Älvsborgs regemente sattes upp i Västergötland med bas i Sjuhäradsbygden. Namnet Älvsborg kom givetvis från borgen vid Göta Älv, det nyanlagda Göteborg, som skulle bemannas och försvaras med soldater från omgivningarna. Under hela regementets 374-åriga historia var Älvsborgs regemente ett infanteriregemente och under korta perioder utbildade regementet även pansarinfanteri.

Redan innan regementet sattes upp 1624, fanns det förband i Västergötland och Dalsland. Dessa var organiserade i fänikor och ursprunget till Älvsborgs regemente är dessa. När man sedan satte upp Älvsborgs regemente, så utgjorde dessa fänikor stommen i regementet.

När Karl XI 1680 organiserade indelningsverket bestämdes det att Älvsborgs regemente skulle bestå av åtta kompanier, som skulle rekryteras från de sju häradena Mark, Bollebygd, Kind, Redväg, Ås, Gäsene och Veden (därav namnet Sjuhäradsbygden). Det åttonde kompaniet rekryterades främst från Askims och Örgrytes härad i dagens Göteborg.

Regementet deltog i så gott som samtliga svenska krig i antingen fältarmén eller som besättning i svenska fästningar både inom Sverige och i andra delar av riket. Kända segernamn finns i regementets historia, Leipzig (1642), Helsingborg (1710) och Gadebusch (1712).

När indelningsverket avskaffades och den värnpliktiga armén introducerades i början av 1900-talet flyttade regementet in till nybyggda kaserner inne i centrala Borås. Under andra världskriget mobiliserade Älvsborgs regemente två fältregementen, I 15 och I 45. Under delar av kalla kriget ansvarade man även för vissa delar av två pansarbrigader tillsammans

med P 4 (PB 5, Göingebrigaden och PB 9, Skaraborgsbrigaden). Men under kalla kriget utbildade och mobiliserade man främst infanteribrigader av typerna IB 66 och IB 77 (IB 15, Västgötabrigaden & IB 45. Älvsborgsbrigaden).

1994 kom Älvsborgsbrigaden (IB 45) att avskiljas från regementet och blev från 1 juli ett kaderorganiserat krigsförband inom Södra militärområdet (Milo S), med ny beteckning IB 15.

Efter kalla krigets slut och svenska försvaret omvandlades från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar beslutade politikerna i försvarsbeslutet 1996 att lägga ner I 15 till fördel för t.ex. Värmlands regemente (I 2) i Karlstad, Dalregementet (I 13) i Falun och Hallands regemente (I 16) i Halmstad.

Regementets brigad utgick ur krigsorganisationen 1998 medan Älvsborgs försvarsområde (Fo 34) uppgick i Västra Götalands försvarsområde (Fo 32). Som nämnts tidigare så organiserade Karl XI indelningsverket och 1680 bestämdes det att regementet skulle bestå av åtta kompanier som skulle rekryteras från de Sjuhäradsbygden.

Vedens kompani härstammade under åren 1696 till 1831 som Överstelöjtnantens kompani och upptagningsområdet sträckte sig från Örby i söder till Tämta i norr. Soldaternas regementsnummer löpte från 1051–1200.

Rotarna i Vedens kompani var från socknarna i Borgstena, Bredared, Fritsla, Fristad, Kinna, Kinnarumma, Sandhult, Seglora, Skephult, Tämta, Vänga och Örby. I Seglora socken ingick bland andra Almhult som satte upp Almhults rote.

Soldater som förfäder

Till Almhult och tillhörande Almhult rote kom hösten 1887 Johan Albert Kvist. Han var född 22 mars 1885 och fick med sin hustru Maria åtta barn. Av dessa åtta barn är känt att i vart fall två av bröderna,

Claes-Åke vid Hemvärnets 70-årsjubileum i maj

Claes Kvist född 1890 och Simon född 1892 under en tid tjänstgjorde vid Kronprinsens Husarer i Hälsingborg. Claes var känd för sitt ”heta temperament” och uppnådde på sin tid kavallerikorpralsgraden och genom befälsreformen som genomfördes 1833/1837 blev han också sergeant. Enligt historien vandrade han upp och ner i graderna – detta beroende på sitt temperament!!

Johan Albert Kvist var knekt vid Älvsborgs regemente och bodde på knektatorpet vid Labacken från 1887 och som sedermera fick namnet Kvistatorpet. Johan Albert genomförde ett antal regementsmöten på Fristad Hed som var regementets mötesplats.

Johan Albert Kvists äldste som var Gustav som fick två döttrar, Signe och Elsa. Elsa gifte sig med Henning Henriksson. Henning och Elsa fick dottern Evy och Evy fick i sin tur sonen Claes-Åke.

Henning Henriksson var född 1910 och tillsammans med sin äldre bror var man under senare delen av 1920-talet aktiva skyttar och ivriga jägare. Genom 1925 års försvarsbeslut kom Henning att

hamna i vad jag förstätt den så kallade "kategoriklyvningen". Han kom därför inte att göra full militär grundutbildning inom ramen för värnpliktsförsvaret men, när andra världskriget bröt ut så inkallades han till Älvsborgs regemente och fick – tror jag – en förkortad militär utbildning. Han hamnade så småningom i Göteborgsområdet och arbetade med de befästningsarbeten som regementet bidrog till bland annat i Kungsbackafjorden och i Göteborg. Henning gick 1943 med i Hemvärnet i Rydboholm-Viskafors och var aktiv fram till 1980 då han föll för ålderstrecktet.

Noterbart är, att hemvärnschefen i slutet av 1960-talet var fabriksingenjören, en av plutoncheferna var verkmästare, en av gruppcheferna var förman och soldaterna kan sägas vara arbetarna. Det kan också nämnas att beväpningen var pistol för hemvärnschefen och plutoncheferna,

k-pist m/45 för gruppcheferna och mauser m/97 för soldaten. Till den tyngre beväpningen hörde ett kulspjutgevär – KG och detta bemannades med den störste och kraftigaste soldaten.

Min mamma Evy har också under många år varit engagerad i lottakåren, så även inom denna frivilliga försvarsorganisation finns det traditioner.

Varför nu detta? Jo, Johan Albert Kvist var när han dog 1958 vid 93 års ålder den enligt uppgift siste indelte soldaten vid Älvsborgs regemente. 1955, tre år före Johan Alberts död, togs ett foto på fem generationer Kvist där jag var fem år och iförd en snygg flyguniform. På Johan Alberts begravning tre år senare hade jag denna flyguniform och skiljde mig från alla de uniformer som representanter för Älvsborgs regementes underbefäl hade vid begravningen. Regementet hedrade

således sin sista indelte knekt på ett hedersamt sätt.

Själv gjorde jag min militära grundutbildning vid regementet 1968/1969 och för att inte göra en historia alltför lång så har jag varit reservofficer vid regementet och idag, som major, chef för 321:a hemvärnsbataljonen ingående i regementets arvtagare Elfsborgsgruppen. Denna ingår i sin tur i FömedC Göteborg, som i sin tur är historiska arvtagare till andra anrika delar av gårdagens svenska försvar på Västkusten.

Det finns idag många som sysslar med traditionsvård och jag kan slå mig för bröstet genom att i vart fall föra regementets traditioner vidare från Fristads hed år 1887 – i snart 125 år!

*Claes-Åke Henricsson
Chef för 321 Hemvärnsbataljonen –
Göteborgs Södra*

Mässen på f d I 15

Äntligen är vårt kök på mässen klart efter ett ganska genomgående arbete med nytt golv och en hel del nya köksattiraljer. Men framförallt har vi sedan någon månad fått en mycket trevlig och duktig entreprenör, vid namn Victoria Hüttner Kretschmer.

Hüttner är ett känt krögarnamn i Borås. Victorias föräldrar har drivit många krogar i vår stad och gör så fortfarande. Victoria tog studenten 1987 och tänkte först bli veterinär. Eftersom hon föddes in i restaurangbranschen blev det ändå nästan naturligt att hon började jobba hos pappa Roland på restaurang Times, Lilla Midas och sedan Rådhusrestaurangen. Lite säsongarbete i Bad Gastein

i Österrike, jämtländska Trillevalen och Åre, hon bodde och jobbade 4 år i Östersund där hon även träffade sin blivande man.

På mässen ska hon försöka satsa på konferenser, företagssammankomster, julbord, bröllop och andra tillfällen som är värda att fira lite extra. Till att börja med inga fast anställda utan personal tas in efter behov. Victoria bor i lägenhet i Villastaden och har en stuga vid sjön Tolken. På fritiden är hon ungdomstränare i friidrott i Ymer. Jämtland med sin fjällvärld besöker hon gärna både sommar och vinter. Hon är gift med Jakob, officer från Östersund, och tillsammans har dom en dotter, Matilda 13 år.

Victoria i vår nyrenoverade mäss.

Från vår förening säger vi: Välkommen Victoria.

Lars

FRISTADSMARSCHEN

till minne av Älvsborgs Regementes marsch från
Fristad Hed till Garnisonsstaden Borås 1914.

2/10 2010

Start vid minnesstenen på heden och slut på regementet.

Anmälan till erling.edvardsson@fro.se

VÄLKOMMEN

Hemvårdare, bli medlemmar i er kamratförening – Kungliga Älvsborgs Regementes Kamratförening!

**Kontakta vår kassör
Glenn Altsten 033-418062**

Föreningens kulturreesa till Falan

Beställer man vackert väder i god tid så fungerar det. I strålände solsken startade vi vår kulturreesa lördagen 24 april till falköpingsområdet med ett gäng mycket trevliga kamratföreningsmedlemmar. Eftersom våra senaste resor handlat om kanoner och försvar beslöt vi att denna gång skall resan vara lite annorlunda.

Vårt förstahandsmål var Lars och Katarina Holgerssons ateljé invid Hornborgasjön. Där väntade kaffe med nybakta bullar mm. Efter det att vi druckit vårt kaffe blev det rundvandring i de smakfulla lokalerna där konstnärsparet visade sina alster. (Om du vill se så gå in på www.ateljeholgers.se).

Därefter ställde vi vår kosa tre kilometer bort till Lars Holgerssons far, konstnären "Broddeparn", Leif Holgersson. När vi gått av bussen hördes dragspelsmusik och utanför sin ateljé satt konstnären spelande på sitt dragspel. Det visade sig att denne Leif var full av humor och kunskap och på ett underbart sätt visade

Leif Holgerssons fina lanthandelsmuseum

sin samling av dragspel samt sina vackra tavlor. Efter det att han underhållit oss med musik besökte vi hans lite annorlunda museum – ett lanthandelsmuseum, där han visade hur en lanthandel kunde se ut på 1930/40-talet. Där fanns allt som en dåtida handelsbod på landet skall ha, Tomtens skurpulver, musfällor, blanka toalettpapper i ark mm. Många suckar hördes: Kommer du ihåg, och så vidare.

Besöket slutade med att det utlottades fem stycken av hans konstverk till fem lyckliga vinnare.

Därefter fortsatte vi vår färd till Cesarstugan, som är en gårdsrestaurang på Mössebergs norra del och som har en underbar utsikt mot fågelparadiset Hornborgasjön. På området finns ett gammalt soldattorp och den siste indelte soldaten hette Cesar, därav namnet. Restaurangen har fyra matsalar med plats för 240 gäster. Maten var utmärkt och till mångas glädje fylldes faten på efterhand och ingen behövde gå hungrig från matbordet.

I grannhuset fanns eget gårdsbageri, en teater för 221 besökare samt en utställning – Bondens år. I en 1300 kvadratmeter stor byggnad får man uppleva miljöer i Sverige som det var för 50-70 år sedan. Under en spännande vandring träffar

man ett 50-tal "människor" otroligt skickligt gjorda i vax. I de olika rummen träffar man på bonden som plöjer marken, pigornas kvällsmjölkning och hur det var på lördagskvällens dans. Allt speglade hur livet var i det gamla Sverige. Lite nostalgiska gick tankarna tillbaka till den tid bara för någon generation sedan eller då några av oss var barn.

Mätta både i mage och till sinnet startade vi vår hemfärd som vi nådde runt kl 18.

Lars Rehn

Kluriga rutan i medlemsbladet Älvsborgaren

På grund av platsbrist kommer lösningen till kluriga rutan från nr 1 att redovisas i nästa nummer av Älvsborgaren (den gula).

Följande har skickat in rätta lösningar: Lars Wettéus Källered, Åke Ingmansson Borås, Sune Ståhl Långhem, Bror-Ebbe Andersson Täby. Per Wengström Borås och Ulf Klevenfeldt Varberg. Grattis till er alla!

L.R.

Kamratföreningens medlemsavgift

På grund av slarv kom det fel inbetalningskort med i förra numret av medlemsbladet. Bara att beklaga! Årsavgiften är 250 kronor och inte något annat.

L.R.

Broddeparn själv på dragspel

Militärmusikkåren uppställda på Stora Torget i Borås. Fler bilder på baksidan av tidningen!

Hemvärnet 70 år i Göteborg och Sjuhärad

I år fyller Hemvärnet 70 år. Elfsborgsgruppen och de fyra bataljonerna har uppmärksammat detta under tre helger under våren. Rikshemvärnschefen uttryckte glädje över firandet och att det nya Hemvärnet visade upp sig.

– Jag är glad och stolt över att svenska folket nu får chansen att se det utvecklade och allt bättre Hemvärnet, oavsett om det är insatskompanier eller musikkårer, sa rikshemvärnschefen, brigadgeneral Roland Ekenberg, veckan före firandet.

Firande startade lördagen den 22 maj då Älvsborgs hemvärnsbataljon fanns på Stora torget i Borås. De passade på att samordna sin verksamhet med Borås Militärmusikfestival. Information och utställningar på torget gjorde att många boråsare passade på att kolla vad dagens moderna Hemvärn innebär.

På Hemvärnets födelsedag den 29 maj var tre av de fyra bataljonerna i gång runt om i Elfsborgsgruppens område. I Alingsås, Värgårda, Ulricehamn, Svenljunga, Kungälv, Partille, Västra Frölunda och Göteborgs centrum fanns förbandens personal på plats för att möta alla

intresserade människor och berätta om vår verksamhet.

På två av platserna bjöds det också på musik. I Värgårda fanns Hemvärnets Musikkår Borås på plats och gjorde två framträdande. På Millenniumplatsen i Göteborg var det Hemvärnets Musikkår Göteborg som stod för underhållningen. Som solist under de två konserterna hörde vi Carolina Sandgren från GöteborgsOperan som bjöd på både opera och musikal till publikens förtjusning.

Under lördagseftermiddagen tog ett 60-tal gäster plats i det stora partytältet på Radarhöjden inne på Göteborgs garnison för att avnjuta årets traditionella högtidsmiddag. Detta arrangemang, där bl a Hemvärnsrådet delar ut Hemvärnets guld- och silvermedaljer, hade födelsedagen till ära samordnats med det övriga firandet. Bland gästerna märktes länspolismästare Ingemar Johansson och riksdagsledamoten Else-Marie Lindgren (kd). På plats var också Henrik Nørgaard från Hjemmevaernsdistrikt Aalborg.

När middagen började gå mot sitt slut var det dags för det som de andra, drygt 400, inbjudna gästerna hade sett fram mot under dagen – 70-årsfesten. På

Radarhöjden var det dukat med grillbuffé till gästerna, det bjöds på tal av garnisonschefen, kommandör Lennart Bengtsson och under kvällen blev det levande musik från utomhusscenen. Många av besökarna såg gärna att det blev en årlig tradition med ett hemvärnskalas, alla verkade trivas och många hemvärnsminnen och anekdoter diskuterades. När solen gått ner bortom Göteborgs norra skärgård var det många nöjda och trötta hemvärnare som vandrade hemåt efter en lång dag i Hemvärnets tecken.

Den tredje helgen, 5-6 juni var det Skärgårdsbataljonens tur att visa upp sig i skärgårdsmiljö. De fanns på plats på såväl Tjörn som under Långedragdagarna. Precis som tidigare helger under firande var intresset stort för vår verksamhet och frågorna var många.

– Jag är oerhört nöjd med hur vi genomfört 70-årsfirandet, sa Lars-Gunnar Olsson, chef för Elfsborgsgruppen efter den sista av de tre helgerna. Vi har verkligen tagit vara på möjligheten att visa upp oss på ett utmärkt sätt för många inom vårt område.

”Komm fort...”

Ja, så inkom första informationen om händelsen till räddningschefen i form av ett felstavat sms. Branden utvecklades på mindre än ett dygn till Sveriges största skogbrand 2009 och av en av de 20 större bränderna i Sverige de senaste 20-30 åren.

Beskrivning av händelsen

”Kl 14:38 den 25 april 2009 inkom samtal till SOS Alarm AB om brand i skogen öster om Bohus. Polisens helikopter bistod räddningstjänsten med lokalisering av branden som troligen uppstod på grund av eldning/grillning väster om Nödsjön. Branden spred sig initialt i västlig riktning men ändrade spridningsriktning vid 17-tiden och branden kom att hota att samhället Bönabo vid 19 tiden.”

Det har nu gått ett drygt år efter att Elfsborgsgruppen tillsammans med många andra hemvärnsförband och värnpliktiga deltog i denna dramatiska och svåra skogsbrand. Allt har sammanfattats i en rapport av Ale kommun, som berömmar

Släckningshelikoptern släpper sin värdefulla last

och drar många positiva slutsatser, bl a:

”Samverkan med Militären fungerade utmärkt.” *”Begäran ställs till militären att hantera mathållningen till samtliga insatspersonal, vilket genomförs med strålande resultat.”*

20 räddningskårer, 300 brandmän/befäl, 4 360 timmar. Kostnad: 3 985 131 kr

Hemvärdet: 432 militärer, 5 184 timmar. Kostnad: 2 000 000 kr

När samhället behöver hjälp vid svåra situationer så händer det allt oftare att resursen Hemvärdet disponeras. Hemvärdet medför i sammanhanget mycket välorganiserade muskler till en förhållandevis låg kostnad.

Läs mer på hemvarnet.se/goteborg_sodra/goteborg

Text Fredrik E, bild Lennart H

Det har fötts ett nytt hemvärnsinsatskompani

Efter fyra månaders personalkontakter och pappersarbete blev slutresultatet Älvsborgs andra hemvärnsinsatskompani, som framträdde för första gången i ”Särskild Övning Förband” (SÖF) i april.

Äntligen var dagen här då vi i kompaniledningen får se slutresultatet av allt arbete.

Vi har under fyra månader arbetat med att ta över personal från fyra kompanierna, för att skriva nya 13-8 dygnsavtal och utifrån detta organisera ett nytt hemvärnsinsatskompani.

Under helgen 10-11/4 samlades kompaniet på Bråts övningsfält i Borås för

att öva kompaniets samtliga funktioner. Övningen var upplagd så att alla funktioner, stab, sjukvård, FMCK, bilkåren och hundförare övade separat allt medan plutonerna övade i tre stationer. Över alltihop stod trossen med ”fältkaket oxen” som såg till att alla soldater var mätta och otörstiga.

Övningens röda tråd var en teambuilding där de nya plutoncheferna och gruppcheferna skulle få en chans att lära känna sin personal. Extra viktigt eftersom många grupper var nya med personal från hela Älvsborgs bataljonsområde och upphämtade från fyra hemvärnskompanier. Det gav också kompaniledningen en möjlighet att följa de nya tillförda funktionerna och deras verksamhet.

Det nyuppsatta Älvsborgs 2.a hv-insatskompani övar på Bråt

Slutbedömningen kan sammanfattas i ett ord, fantastisk! Utifrån ingenting reste sig fågel Fenix ur askan och 103 soldater ur kompaniets 110 visade sin absolut bästa sida. Vi har under våra år inom hemvärdet inte sett våra kamrater så taggade och övningsvilliga som nu.

*Kompaniledningen
Text och bild Kay A*

Kamrater

När jag skriver detta har värmen äntligen kommit till västkusten. Man kan riktigt se hur växterna skjuter fart och grönskan breder ut sig. Läge för att vara nöjd och glad alltså. Ja visst, för min personliga del är allt frid och fröjd, men vad som bekymrar mig är verksamheten i vår förening!

Vi lyckas ju inte locka våra medlemmar till de aktiviteter som bjuds. Vid det årligen återkommande höstmötet och årsmötet är det med något undantag alltid samma cirka trettiofem medlemmar som dyker upp. Vi är ju faktiskt 250 betalande medlemmar.

Under det senaste året har, utöver ordinarie aktivitetsplan, tre mycket intressanta föredrag erbjudits:

- Heraldikens grunder (Ingmar Apelstig fd ordförande i Heraldiska föreningen) 14 deltagare
- Marinen i framtiden (konteramiral Anders Grenstad) 4!!! Deltagare
- Marinen i Adenviken (kapten Niklas Bogestål chef bordningsstyrkan) 35 deltagare

Jag ställer härmed en seriöst riktad fråga till er medlemmar:

Vilka aktiviteter vill ni ha för att det ska locka till närvaro?

Kom med förslag till vem som helst i styrelsen så kommer vi att allvarligt överväga att tillgodose era önskemål.

En förening utan aktiva medlemmar är så småningom en död förening!

Som ni sedan tidigare vet tvingades vi inställa förra årets kamratföreningsträff på grund av för lågt deltagande. Som ni också kunde läsa i förra numret hade vi ett förslag på ett något annorlunda upplägg för en träff i år. Tyvärr har denna idé stupat på att alla förläggningssmöjligheter i Göteborgs garnison är, på för oss aktuella tider, uppbokade av produktionen till Nordic Battlegroup 2011.

Hur framtiden ser ut för våra träffar ska förhoppningsvis diskuteras vid ett ordförandemöte under våren, så i den frågan får jag återkomma.

*Med varma sommarhälsningar
Bo Andersson*

PS! Några av er har glömt att betala årsavgiften. Skicka in den samtidigt med era idéer om verksamhet. DS

**Vi
tackar!**

Ett stort antal medlemmar har nu skänkt pengar till Museet, Kamratföreningen respektive Blomsterfonden. Ni skall veta att det finns hål att fylla nu när Försvarsmakten minskar sina bidrag eller drar in dem helt.

Ett speciellt tack till Lennart Stålgren och Kent Werner för de fina gåvorna. Platsbrist gör att vi inte kan nämna alla, men gåvorna har verkligen varit välkomna!

Styrelsen

Jubilarer hösten 2010

Juli		År	Dag
Arne	Håkansson	85	07
Bengt	Boman	65	25

Augusti

Vaike	Bengths	70	02
Sven	Lindgren	95	08
Bengt	Lindgren	85	09
Ingvar	Leijon	80	16
Guðrun	Brännerud	85	29
Alf	Jacobsson	80	29

September

Ulf	Utgård	65	05
Alf	Persson	80	10
Eric	Blomberg	85	11
Gunnar	Ernflykt	85	13
Hans	Jannesson	85	15
Hans	Tengström	65	18
Roy	Sjöberg	80	19
Fred	Backlund	70	21
Bo	Landén	60	23
Curt	Andersson	75	24

Oktober

Anders	Uppström	65	02
John	Gustavsson	75	23
Bengt	Delang	60	27

November

Marianne	Kindgren	60	01
Ebbe	Bengths	80	03
Marjorie	Jörn	85	14
Gith	Friberg	50	15
Conrad	Lindblad	70	19
Karl-Göran	Danielsson	75	29

December

Anita	Forsmark	70	12
-------	----------	----	----

Nostalgiska händelser från Käsö

På museet ute på Karingberget finns mycket av Kustartilleriets historia. Det är inte bara utrustning, bilder, böcker och sådant som är bevarat. Nej, där kan du också hitta gamla Regementsorder och andra dokument, som speglar dåtidens vardag vid regementet.

Här har vi hittat en uppmaning från regementschefen överste Gråberg daterad 20 februari 1968 och ett inlägg från samma år. Språket är ett annat än idag och uppenbarligen synen på säkerhet också.

Utdrag ur Kungliga Älvsborgs Kustartilleriregementes dokument "Regstab/910 från den 20 februari 1968.

"Fobef/CGbk avser i år fira 150-års minnet av karantänstationen på Käsö tillkomst. I anslutning till jubiléet skall en liten skrift ges ut. Den skall innehålla redan befintliga artiklar behandlande Käsö historia, djurliv, växtliv m.m. Fobef önskar även få in artikel om KA 4:s verksamhet på ön. Jag ber därför om ett bidrag av korta minnesbilder eller redogörelser för någon episod, skriftlig eller muntlig till mig.

*S Gråberg
Regementschef"*

Ett antal personer hörsammade regementschefens begäran om bidrag och här återges ett av de sex bidrag som inkom.

Käsö

Jag tillhörde den kategori stampersonal som överfördes från KA1 till KA4 1941. Vad jag kan erinra mig nu överfördes två man från I. kompaniet och två man från 4:e kompaniet, varav jag var den ene. Vi hade under sommaren 1941 varit placerade på Korsö i Stockholm skärgård, men transporterades i slutet av augusti till Göteborg. Efter någon dag på Nya Varvets örlogsstation fick vi följa med "Tyra" ut till Göteborgs södra skärgård. Jag och min kamrat, 41 Johansson, från Karlstadtrakten hamnade på batteri Sy (Styrsö Pottan). På vägen ut passerade vi Käsö och såg ön och den siluett som sedan blev väl bekant för oss; Käsö torn. På vägen ut mot Sy gick vi ut i gattet mellan Vargö och Styrsö och för första gången i mitt liv

Käsös byggnader har haft många användningsätt genom tiderna

kände jag dyningen från västerhavet. Vi båda ynglingar på 18 år stod där och stirrade glatt på varandra och sa, att det här var verkligheten livet.

Kontakten med Käsö detta år inskränkte sig till en kvällsutflykt med dans på vinden i ett av husen. Från hemfärden efter detta besök minns jag konturerna av ön och mareliden i den ljumma septembernatten. Året därpå, efter en teoretiska korpralsskolan i Karlskrona, blev den praktiska delen av korpralsskolan stationerad på Käsö. Först då lärde vi känna naturen på ön. Vi stiftade bekantskap med den bl. a. vid ålningsövningar i terrängen. Av djurlivet stördes vi mest av mässkriken på mornarna. Ett och annat fågelbo inom det av dåvarande majoren reserverade området i Sö kunde vi inte låta bli att studera. Från denna tid kan jag berätta några episoder som fastnat i minnet, därför att de låg utanför den dagliga rutinen. Det är historier som varje gång kommer upp när de gamla kamraterna träffas.

Djurlivet

Till djurlivet kan hänföras denna historia som egentligen började med övningar i sprängtjänst på Galtö. Efter övningarnas slut konstaterade vi efter inlämningen till förrådet att vi hade kvar några gubbar nitrolit och sprängpatroner samt stubin. Sålunda utrustade begav vi oss tvärs över ön mot den mest avlägsna platsen vi kunde finna och in i en vik. Där apterade vi sprängmedlen för att pröva om det blev någon effekt. Vi kastade ut laddningen i vattnet. Vid explosionen blev det ett kokande inferno i den lilla viken. Vi stod där med gapande munnar och iakttog upproret i vattnet. Efter en liten

stund kom det upp mystiska ting. Det var sprängskadad fisk och bland dessa kom en förvirrad ål slingrande. En av grabbarna tvekade inte utan kastade sig i vattnet och fick tag i ålen, mellan pekfingret och långfingret och fick upp den på land. Den ålen hamnade i en gryta i Mölnlycke, tror jag. Eftersom jag är inne på sprängmedel kan jag fortsätta med nästa berättelse.

Skokräm

Eftersom vi var korpralselever fordrades av oss den mest exemplariska putsen. Vi hade därför på vårt logement skokräm, Viking höggglans, i halvliters glasburkar. En eftermiddag hade en av de raska eleverna behövt putsa sina skor. Han går alltså in på logementet, tar fram den stora fina burken, nästan fylld till kanten med svart skokräm, ställer den mitt på golvet, drar fram en stol och sätter sig vid sidan om och börjar putsen. En av våra furirer S. råkar gå förbi och får se detta. Han går in på sitt logement men kommer strax därefter ut med en sprängpatron med apterad stubin samt en välfylld tändsticksask.

Han går lugnt fram till skokrämsburken, placerar laddningen i skokrämen, tänder stubinen och skriker helt reglements-enligt "tänt var det här" och avlägsnar sig. Så gjorde också vår skoborstande vän. När tiden strax därefter var ute och detonationsvågen förklingat, rusade vi till, fick upp dörren och konstaterade en vedervärdig förstörelse. Som tur var hade större delen utav skokrämen gått rätt upp i taket. Glasflaskan med sitt pappershölje hade varit så stark att det begränsade verkningarna i sidled. Flertalet av oss röstade för att vi inte skulle göra rent utan det skulle få vara nersmörjad, men vår ordentlige vän började göra rent och vi

andra följde så småningom efter.

När jag för några år sedan besökte just detta logement kunde jag ännu se ett intryck i golvet på den plats där skokrämsburken hade stått. Så slutligen vill jag ta en historia med liten mer romantisk bakgrund.

Landstigning

I början på min vistelse på Käsö våren -42, hade vi grabbar rott över till Styrso för att titta på ön. Det dröjde inte länge förrän vi hade träffat vänskapligt sinnade flickor som kunde visa oss alla öns sevärdheter. Som så ofta hända kom vi ifrån varandra. När jag senare kom ner till bryggan låg inte "tiohuggaren" kvar.

Flickebarnet som jag hade i sällskap, hade dock tillgång till roddbåt och hon kunde därför ro mig över till Käsö. Vi rodde och nojsade och så småningom stötte fören mot land. Vi antog det måste vara Käsö för i fjärran kunde man i den tidigare morgonsolens sken se Käsö torn. Det var bara att hoppa i land, säga ett ömt farväl, vinka adjö och gå upp till förläggningen. Trodde jag. Det dröjde inte länge förrän jag konstaterade att jag stod på en liten holme strax öster om Käsö. Det blev bara att ta av sig kläder och skor, packa ihop det till ett trevligt bylte och traska ut i vattnet och vada över. Det dröjde en stund innan jag kom underfund med att det var bättre att ligga på rygg och simma. Så småningom

nådde jag Käsö, kom i land, fick på mig det allra nödvändigast och kunde sedan ansatsvis förflytta mig över fågelreservatet till förläggningen.

Min tanke var att de här små historierna skall nått regementet före den 1 maj men jag har av olika skäl inte hunnit. Skulle historierna inte komma med i historiken om Käsö så gör det ingenting. Jag har fått tillfälle att liksom skriva av mig några av min ungdoms glada minnen från det vackra Käsö. Jag kan nämna att mina två pojkar har tillbringat ett par omgångar på UKA4 och jag och min fru har då haft anledning att besöka ön.

*Ingvar Peterson 1968
Flaggartillerimästare*

Tvåhundraårigt minnesmärke på Krossholmen

Nitton Drunknade Sillsaltare Skänkte Sillskagen Dess Namn.

Ur GP 20 juni 1945.

Ett ruskigt fynd gjorde häromdagen en Göteborgare, som köpt en tomt på Krossholmen, belägen utanför Sandvik i Torslanda. Han höll på att gräva ett dike, då ett spadtag blottade några ben. Mannen fortsatte att gräva och snart låg fragment av två skelett efter människor, i dagen.

Det är förklarligt, om en rysning skakade dikesgrävaren – kanske var det ett brott, som uppdagades på detta sätt. Ja, kanske och kanske inte – i varje fall är det då inte av senare datum. Skelettdelarna utvisade tydligt att de legat i jorden länge, och av allt att döma härröra från en av de stora sillperioderna på västkusten, då Bohuslän blev Sveriges Klondyke, där man istället för att vaska markens guld drog upp massor av havets silver. Då samlades allt slags folk i havsbandet, ofta förde de ett vilt liv med slagsmål och sprit och rummel. Då värderades inte ett människoliv så högt, och de döda skaffades undan på lättvindigast möjliga sätt.

Därom vittnar alla fynd av gravplatser, som gjorts på Krossholmen. Fiskaren Ludvig Bernhardsson, som i 51 år bott på holmen och som är en av de två bofasta fiskarna där, är en levande uppslagsbok

om vad som hänt och timat sedan sekler tillbaka. Han bor själv i en stuga, uppförd 1848, och hans förfäder ha i långa tider hämtat sin näring ur havet.

När den stora sillperioden började på 1700-talet anlade skottarna ett salteri ytterst på Krossholmen, och där var det liv och rusch här, berättar han. Det kom massor av folk till Västkusten då – Torslanda hade 1,200 innevanare mot tidigare 400, och nöd och elände blev det ju, sedan sillen gått bort. Men så länge den gick till, fanns det pengar, och otaliga är historierna som jag fått höra av far och farfar och som de i sin tur hört av sina förfäder. När lampan tändes på kvällarna berättades det...

Namn på holmar och skär äro från den tiden. Syd på Krossholmen ligger en liten knalle, Saltskagern, och om den berättas att det var nitton sillsaltare, som där miste livet i en rykande storm. Alla nitton ligga nergrävda på Krossholmen, platsen är utmärkt med stenar, som emellertid nu alltmera döljas av ljung och gräs.

Sillsaltarna hade varit i Göteborg och levat livet, och på hemvägen blev det kalabalik ombord. En förman var med, och hans försök att stifta fred lyckades inte alls. I stället fick han ett ordentligt kok stryk förmodligen som tack för olämpligt uppträdande tidigare mot arbetarna. Färden gick emellertid ut på

Älvsborgsfjorden i den hårda västan, och förmannen svor mellan tänderna, att han nog skulle "blöta" ner arbetarna innan man var framme vid Krossholmen.

Det gjorde han också, om än något mer än han själv tänkt – båten kastades av stormen på ett skär söder om Krossholmen och förutom förmannen drunknade aderton av arbetarna. Endast en räddade sig iland, och han berättade sedan hur det hela gick till. Efter den händelsen fick kobben namnet Saltskagen. I en dalgång på Krossholmen utmärkta med några stenar visar ännu var en människa jordats.

Sågnen berättar, att det var en lotshustru från Brännö, som seglat in till Göteborg för att hämta lotsarnas avlöningar. Då hon skulle ut igen blev det storm, och kvinnan kom aldrig tillbaka till Brännö. Men hennes lik drev iland i Torslanda och där hittades det av en fiskare i Sandvik, som kallades Råven. Han behöll pengarna, och en präktig tröja, som en tullare brukade bära och som kvinnan var iklädd ansåg han också var bra att ha. Så grävde han ner liket och lade stenar över. Men det bar sig inte bättre än att han en gång, då han var på Styrso, mötte några lotsar i södra skärgården. En av dem kände igen tröjan, och nu blev det farligt för Sandviksfiskaren. Han fick springa för livet för de rasande lotsarna.

Om han lyckades klara sig är icke känt...

Krossholmen april 2010, Arne

Mässen – byggnad med anor i Baku

Redaktionen var nyligen med på en resa. Det blev en oväntat lång resa; från Karingberget via St Petersburg till Baku i Azerbadjan och vidare till New Jersey i USA. Den omtumlande färden företogs på Internet, vilket nuförtiden väl kan matcha en verklig, om man betänker kostnaderna.

Anledningen till resan var att vi ville tränga in i det rykte som säger att Älvsborgsmässen, f d officersmässen, varit bostad för disponenten som rådde om ett oljeupplag i nuvarande garnisonshamnen. Till skillnad mot andra gamla byggnader så har detta hus tydligen undgått noteringar i historiens böcker och ingen verkar känna hela bakgrunden. Drivna av nyfikenhet besökte vi faktasalen på Göteborgs Stadsmuseum, där det mesta om Göteborgs historia finns att tillgå. Problemet var att hitta adress och fastighetsbeteckning, men vi klack till av glädje när vi på en karta från 1921 fann texten, Vestkustens Petroleum AB noterat vid Älvnabben, som hamnen heter.

Efter diverse samtal och besök på Stadsbiblioteket, och olika arkiv började den fantastiska historian ta form. Och tro det eller ej, vår store Alfred Nobel, spelade en stor roll i denna. Fast kanske ännu mer fadern, Immanuel och bröderna Robert och Ludvig. Immanuel drev från 1842 en mekanisk verkstad i St Peterburg, där han tillverkade vapen. Efter diverse händelser fortsatte han och Alfred med utvecklingen av dynamit i Sverige, medan bröderna utvecklade verkstaden i St Peterburg. Efterfrågan på vapen var stor i 1860-talets Ryssland och affärerna gick bra. När Robert var på resa till Baku vid Kaspiska Havet stötte han på en primitiv oljeindustri som utnyttjade den naturliga bergoljan (nafta). Han såg genast möjligheterna och startade upp det som 1878 blev Branobel – ett oljebolag med de tre bröderna Nobel som huvudägare.

Älvnabben för 100 sedan. Obs SjuSkepp, strålkastarförrådet och cisternerna.

Dagens Älvsborgsmäss, f d bostad för oljedisponent

Brödernas tekniska kompetens gjorde att de kunde matcha giganter som Rockefeller och Standard Oil, som också var verksam i Baku. Det var främst vid distributionen som Nobelbröderna använde sin geniala kunskap och snart hade man ett nät av återförsäljare i hela Europa. Och här kommer Älvnabben in!

1887 lät Branobel tillverka en oljecistern på Lindholmens varv och den placerades på Älvnabben. Bröderna Sandberg var de agenter som drev företaget för Branobel. Tiderna präglades av tvära ekonomiska kast och 1899 gick detta det första oljebolaget i konkurs. Det köptes då upp av ett göteborgskt konsortium av handlare, Vestkustens Petroleum AB och drevs vidare med huvudhamnen vid Rya, tvärsen mot Älvnabben. 1920 förstatligades oljekällorna i Baku, men Nobel familjen lyckades sälja halva aktieinnehavet till Standard Oil (nuv Esso/Exxon) och det hävdas att 12% av Nobelpriset kapital kommer från Branobel.

Men där försvinner oljehamnen in i dimman. Det antas att disponentbostaden uppfördes 1913 och oljecisternerna lär ha varit kvar 1940 när Försvaret etablerades på Karingberget. På Stadsbyggnadskontoret finns ritningar gällande ombyggnaden till officersmässa 1944.

Resan är alltså inte slut ännu och det finns anledning att återkomma till Mässen. Men under resans gång kom vi i kontakt med tre utmärkt intressanta dokument som Fortifikationsverket låtit upprätta. De rör Känso, f d Underofficersmässen och Strålkastarförrådet i hamnen. Dessa kan hämtas på Garnisonsällskpets hemsida: www.gsgbg.se under Historik.

Peter Andersson

Hemvärnet 70 år

Ingegerd förklarade
alla fördelarna med
Hemvärnet för
intresserade på
Millenniumplatsen

Hemvärnets Musikkår,
Göteborg spelade
utanför Stora Teatern